

Kevés olyan titokzatos dolog van a világon, mint a vízpart hangjai. Egy nádas mellett állva sok olyan hangot hallhatunk, melynek nem ismerjük a gazdáját, nem tudjuk, milyen állattól származhat. Létezik egy ilyen titokzatos élőlény, mely a nádas láthatatlan ösvényeit járja, emberi szem ritkán pillantja meg, és a hangját hallva nem is gondolnánk, hogy egy madárról van szó. Ha a nádasból malacvisítást vélünk felfedezni, biztosak lehetünk abban, hogy a guvat jár vízi birodalmában.

A harcias guvat

Rallus aquaticus néven ismeri a tudomány ezt a különleges madarat. Már az aqua név is sejteti, hogy igazi vízmadárról van szó. Hosszú lábujjával könnyedén közlekedik a vízi növényzet között. Oldalról kicsit lapított testével bármilyen sűrű nádasban utat talál, valószínűtlenül hosszú csőrrel pedig az iszaphóból, víz alól is tud táplálékot szerezni.

A guvat több földrészen is elterjedt madár. Él egész Európában, Kis-Ázsiában, Észak-Afrikában, és Ázsiában is egészen Kínáig megtalálható. Mindenhol a vizes élőhelyeket keresi.

Halastavak, lápok, folyók szegélyein, szinte minden olyan helyen megtelepedhet, ahol megfelelően széles nádas, gyékényes kíséri a partvonalat. Madarunk vonuló, bár a be nem fagyó vizek mellett minden évben akadnak áttelelő példányok is. A mediterrán térségben telelő egyedek márciusban érkeznek meg költőterületükre. A revírfoglaló hímek ekkortól már aktívan hallatják igen furcsa hangjukat. A guvat meglehetősen agresszív madár a fajtársaival szemben. Területét az egész költés ideje alatt harciasan védi. A fészek mindig felülről rejtett helyre épül.

Megrokkant avas nád, gyékény, lehajló sás mind alkalmas lehet erre. Maga a fészek sás-, nád-, gyékénylevelekből és más növényi szálakból, a víz fölött készül. A költésre szánt fészek meglehetősen vastag. Viszont gyakran készül úgynevezett pihenő fészek is a revírben, mely sokkal vékonyabb szerkezetű, mint az előbbi. A fészekbe rendszerint 6-10 tojás kerül. A kotlás csak az utolsó tojás lerakása után kezdődik meg, mely nagyjából 20 napig tart. A kotlásban mindkét szülő részt vesz. A kikelő fiókákat fekete pehelytollak borítják. A guvat fiókái fészekhagyók,

Szibériai nőszirm

Kevés szebb dolgot tudok elképzelni, mint egy virágoktól tarkálló májusi rétet. Színek kavalkádja, fajok sokasága, ami jellemző ilyenkor ezekre a helyekre. A piros, sárga és kék közül minket most az utóbbi érdekel igazán. A magas fűből is kiemelkedik a vizenyős rétek szép vadvirága, a szibériai nőszirm.

Ez a karcsú, nyúlánk, nemes virág, mely az *Iris sibirica* nevet viseli, a nőszirmok nagy családjába tartozik, mely kétszáznál is több fajt számlál szerte az északi féltekén. Merthogy érdekes módon a nőszirmok a földgolyónak csak a „felső” felén tenyésznek.

A szibériai nőszirm a vizes élőhelyeket kedveli. Patak- és árokpartok, nedves rétek, árterek növénye, ahol magasságos, mocsárréti vagy lápréti

növénytársulásban találjuk. Május közepén, június elején ilyen helyen kell keresnünk ezt a növényt, melynek az ország több pontján is szép állományai vannak. Keskeny, viszonylag rövid levelei között nagy, akár egy méteresre is megnövő szárat növeszt. Kimagasló természetével feltűnő jelenség, így hamar a szemünkbe ötlenek sötétlilas, kékes árnyalatú virágai, melyekből egy száron akár három-négy is lehet. A kékes hatá-

ami azt jelenti, hogy röviddel a kikelés után, miután felszáradtak, elhagyják a fészket, és szüleik vezetésével, együtt indulnak táplálkozni. A guvat táplálkozása is legalább annyira érdekes, mint a kinézete. Igaz, hogy fő táplálékát a rovarok és azok lárvái képezik, de gyakorlatilag mindent megfog, ami él és mozog, s a talajról elérhető. Gyors csördőfással veri fejbe a békát, szigonyozza ki a kisebb halakat. Kirabolja a madárfészkeket, akár tojások, akár fiókák vannak benne. Ha megtalálja, akkor fajtársai fészket is kifosztja.

Megfogja a nádasba betévedő kismilősöket, például a nádszegélyekben gyakori törpeegeret. De erős csőrűgással végez a madarászhalókba akadt énekesmadarakkal is. Ragadozó hajlama a téli, táplálékszegény időkben csak felerősödik. Egy-egy be nem fagyó vízfolt mellett az áttelelő példányok táplálkozási revírt is tartanak, ahol rendszeresen halásznak.

A guvat Magyarországon védett madár. Természetvédelmi értéke 50.000 Ft. A 10-20.000 pár körüli becsült állománya stabilnak tekinthető.

sú virág lefelé hajló szirmai szép, fehér alapon cirmos mintázatúak. Egy réten hosszan elhúzódhat a virágzás a különböző fejlettségű tövek miatt, ezért sokáig, akár hetekig kéklík

tőle a mező. A virágok helyén aztán hosszúkás toktermés fejlődik. Ezek a tokok hosszú ideig a száron maradnak, így elszáradt kórójáról a nyugalmi időszakban is felismerhető a növény.

A szibériai nőszirm Magyarországon védett növény. Természetvédelmi értéke 10.000 Ft. A nőszirmoknak rengeteg kertészeti változata létezik, melyek közül bárki kedvére válogathat virágoskertje szépítésére. Ne ássuk ki a vadvirágokat, hadd díszítsék rétjeinket minél tovább!

KÉP ÉS SZÖVEG: VÖLGYI SÁNDOR
WWW.VOLGYISANDOR.EXTRA.HU

Flamingó és fakó keselyű Baranyában

Április 14-én a pellérdi halastavon Kiefer Béla természetfotós az alkonyati órákban egy flamingót figyelt meg, amit sikerült lencsevégre kapnia. A felvételen jól látszik, hogy a madár fémgűrűt viselt a jobb lábán. Sajnos az adatokat nem lehetett leolvasni. A madár rövid tartózkodás után elrepült a területről. A gűrű alapján feltételezhető, hogy a lefotózott példány vad populációból származott, mert az állatkertekben mindig színes gűrűvel végzik a fogságban tartott madarak jelölését.

Április 16-án a komlói kőbánya környékén egy fakó keselyűt figyeltünk meg, amint rövid ideig körözött a terület felett, majd elszállt a Hármas-hegy irányába. A Horvátországban költő állományból egy-egy példány rendszeresen elvetődik hazánk területére is. A megfigyelt keselyű is valószínűleg innen származhatott. Mindkét fajnak ez az első észlelési adata Baranyában. A megyében 1960 óta megfigyelt madárfajok száma ezzel 288-ra emelkedett.

Huszonöt év alatt megtízszereződött a hazai rétisasok száma

Az 1987-es adatokhoz képest több mint tízszeresére növekedett a Magyarországon fészkelő rétisasok száma. A hazai állomány jelentős emelkedése az 1990-es évektől figyelhető meg, mely emelkedés napjainkban is folyamatos. A rétisas fokozottan védett madár, természetvédelmi értéke 1.000.000 Ft.

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület 2004 óta minden évben kezdeményezi a legfontosabb területek egységes módszertannal és egy időben történő, úgynevezett „szinkron” felmérését. Az idei Országos Sasszinkront január 11–13. között rendezték, mely a Magyarországon telelő sasok és más ragadozó madarak éves számlálására irányult. Hazánk területén a sasfajok szempontjából számos kiemelten fontos telelőhely van. Legnagyobb számban rétisasok telelnek, mivel az állandó hazai populációhoz télen északról érkező egyedek is csatlakoznak. Ugyancsak nálunk tölti a telet a parlagi sas Kárpát-medencei költőállományából származó fiatal egyedek nagy része. Ritkaságnak számít ugyan, de előfordul szirti és fekete sas is.

A téli időszakban főként az északi területekről érkeznek vonuló és telelő madarak. Megfigyelések szerint az északiak érkezése szeptember második hetétől kezdődik, majd a libacsapatok érkezésével október 15. és november 15. között éri el a csúcst. Enyhe teleken áttelelnek, erős télben továbbállnak dél-délkeleti irányba. Az északi irányú vonulás általában februárban, esetenként januárban, vagy márciusban tetőzik az időjárástól függően. Az északi és a Kárpát-medencei populációk egyedei közötti költéseltolódás miatt előfordul, hogy a hazai párok már fészükön kotlanak, az északi egyedek még vonulásban vannak. Becsléseink szerint a vonuló és telelő állomány nagysága hazánkban elérheti, sőt időnként meghaladhatja a 800-1000 példányt is.

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, valamint a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület munkatársai által koordinált Rétisasvédelmi Program eredményességét példázza, hogy az 1987-es évben 25 párba becsült állomány megtízszereződött: 2012-ben 262 költőpárt ismertünk. A Duna-Dráva Nemzeti Park területe különösen jelentős a hazai fészkelő rétisas állomány szempontjából, mivel a költőállomány mintegy 50%-a az Igazgatóság működési területén költ.